

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

16. november 2023*

Eelotsusetaotlus – Võõrtöötajad – Sotsiaalkindlustus – Kohaldatavad õigusaktid – Määrus (EÜ) nr 987/2009 – Artiklid 5, 6 ja 16 – Tõend A1 – Asjaolude ebatäpsus – Omal algatusel tagasivõtmine – Dokumendi väljastanud asutuse kohustus alustada vastuvõtva liikmesriigi pädeva asutusega dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust – Puudumine

Kohtuasjas C-422/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) 27. aprilli 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 22. juuni 2022, menetluses

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu

versus

TE,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja president A. Prechal, kohtunikud F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer ja M. L. Arastey Sahún (ettekandja),

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu, esindaja: *radca prawny* J. Jaźwiec-Blecharczyk,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,
- Belgia valitsus, esindajad: S. Baeyens ja L. Van den Broeck,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vlácil,

* Kohtumenetluse keel: poola.

- Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard ja A. Daniel,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Brauhoff ja D. Martin,

olles 22. juuni 2023. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EL) nr 465/2012 (ELT 2012, L 149, lk 4)) (edaspidi „määrus nr 987/2009“), artikleid 6 ja 16.
- 2 Taotlus on esitatud Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Toruniu (Poola sotsiaalkindlustusamet Toruńi osakond) (edaspidi „ZUS“) ja TE vahelises kohtuvaidluses ZUSi otsuse üle võtta TE-lt tagasi tõend A1, mis tõendab, et TE suhtes kohaldatai ajavahemikul 22. augustist 2016 kuni 21. augustini 2017 Poola sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 883/2004

- 3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72, ja parandus ELT 2009, L 202, lk 90) (muudetud määrusega nr 465/2012) (edaspidi „määrus nr 883/2004“) II jaotis „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine“ sisaldab artikleid 11–16.

- 4 Määruse nr 883/2004 artiklis 11 on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvate isikute suhtes kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi õigusakte. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas käesoleva jaotisega.

[...]

3. Arvestades artiklites 12–16 sätestatut:

- a) liikmesriigis töötava või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte;

[...]“.

5 Selle määruse artikli 13 „Tegevus kahes või mitmes liikmesriigis“ lõikes 2 on sätestatud:

„Isiku suhtes, kes tavaliselt on tegev füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või mitmes liikmesriigis, kohaldatakse õigusakte järgmiselt:

a) elukohajärgse liikmesriigi õigusakte, kui oluline osa tema tegevusest toimub selles liikmesriigis, või

b) selle liikmesriigi õigusakte, kus asub tema tegevuste huvikese, kui ta ei ela ühes neist liikmesriikidest, kus toimub oluline osa tema tegevusest.“

6 Selle määruse artikli 72 punkti a kohaselt tegeleb sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjon (edaspidi „halduskomisjon“) muu hulgas kõigi määrusest nr 883/2004 või määrusest nr 987/2009 tulenevate haldus- ja tõlgendusküsimustega.

7 Määruse nr 883/2004 artiklis 76 „Koostöö“ on sätestatud:

„[...]

4. Käesoleva määrusega hõlmatud asutustel ja isikutel lasub vastastikuse teavitamise ja koostöö kohustus käesoleva määruse korrektse rakendamise tagamiseks.

[...]

6. Raskuste korral käesoleva määruse tõlgendamisel või rakendamisel, mis võiks ohtu seada sellega hõlmatud isiku õigused, võtab pädeva liikmesriigi või isiku elukohajärgse liikmesriigi asutus ühendust asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide asutuse või asutustega. Kui lahendust ei leita mõistliku aja jooksul, võivad asjaomased asutused paluda halduskomisjonil sekkuda.

[...]“.

Määrus nr 987/2009

8 Määruse nr 987/2009 põhjendustes 2 ja 22 on märgitud:

„(2) Tõhusam ja tihedam koostöö sotsiaalkindlustusasutuste vahel on oluline tegur, et võimaldada määrusega [nr 883/2004] hõlmatud isikutel oma õigusi võimalikult kiiresti ja parimatel tingimustel kasutada.

[...]

(22) Asjaomaste isikute teavitamine nende õigustest ja kohustustest on oluline eeltingimus usaldusliku suhte kujundamiseks pädevate asutuste ja liikmesriikide asutustega. [...]“.

9 Määruse nr 987/2009 artikli 2 lõikes 2 on sätestatud:

„Asutused edastavad või vahetavad viivitamata kõiki andmeid, mis on vajalikud nende isikute õiguste ja kohustuste kehtestamiseks ja kindlaksmääramiseks, kelle suhtes [määrust nr 883/2004]

kohaldatakse. Andmete edastamine liikmesriikide vahel toimub kas asutuste vahel otse või kontaktasutuste kaudu.“

10 Määruse nr 987/2009 artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid kindlustavad selle, et vajalik teave oleks asjaomastele isikutele kättesaadav, et anda neile teada [määruses nr 883/2004] ja [käesolevas määruses] tehtud muudatustest, nii et nad saaksid oma õigusi kasutada. Samuti näevad nad ette kasutajasõbralike teenuste osutamise.

2. Isikud, kelle suhtes kohaldatakse [määrust nr 883/2004], peavad esitama asjakohasele asutusele teabe, dokumendid või tõendusmaterjali, mida on vaja nimetatud isikute või nende perekonna olukorra kindlakstegemiseks, nende õiguste ja kohustuste kehtestamiseks või säilitamiseks ning kõnealuste isikute suhtes kohaldatavate õigusaktide ja nendest tulenevate kohustuste kindlaksmääramiseks.

[...]

4. Asutused edastavad asjaomastele isikutele teavet ja väljastavad dokumente [määruse nr 883/2004] ja [käesoleva määruse] kohaldamiseks vajalikus ulatuses viivitamata ja igal juhul kõnealuse liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud tähtaegade jooksul.

[...]“.

11 Määruse nr 987/2009 artiklis 5 „Teises liikmesriigis välja antud dokumentide ja tõendusmaterjalide õiguslik jõud“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigi asutuse väljastatud dokumente, mis näitavad isiku olukorda [määruse nr 883/2004] ja [käesoleva määruse] kohaldamise eesmärgil, ning tõendusmaterjale, mille alusel need dokumendid on välja antud, aktsepteeritakse teiste liikmesriikide asutustes niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud.

2. Kui esineb kahtlus dokumendi kehtivuses või selles esitatud asjaolude täpsuses, palub dokumendi saanud liikmesriigi asutus dokumendi väljastanud asutuselt vajalikke selgitusi ja vajaduse korral kõnealuse dokumendi tagasivõtmist. Dokumendi väljastanud asutus vaatab dokumendi väljastamise põhjused läbi ja vajaduse korral võtab dokumendi tagasi.

3. Kui lõike 2 kohaselt esineb kahtlus asjaomaste isikute esitatud teabe õigsuse, dokumendi või tõendite kehtivuse või seal esitatud asjaolude täpsuse suhtes, kontrollib viibimis- või elukohajärgne asutus pädeva asutuse taotlusel kõnealust teavet või dokumenti, tingimusel et sellist kontrolli on võimalik läbi viia.

4. Kui asjaomased asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate võimuorganite vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole mitte varem kui kuu aega pärast seda, kui dokumendi saanud asutus esitas taotluse. Halduskomisjon püüab erimeelsused lahendada kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.“

- 12 Määruse nr 987/2009 artikkel 6 „Õigusaktide ajutine kohaldamine ja hüvitiste ajutine andmine“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui [käesolevas määruses] ei sätestata teisiti, siis juhul, kui kahe või mitme liikmesriigi asutuste vahel esineb erimeelsusi kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise suhtes, kohaldatakse asjaomase isiku suhtes ajutiselt ühe kõnealuse liikmesriigi õigusakte; [...]

[...]

2. Kui kahe või enama liikmesriigi asutuste vahel on erimeelsused küsimuses, milline asutus peaks rahalist või mitterahalist hüvitist andma, on asjaomasel isikul, kes vaidluse puudumise korral saaks hüvitist taotleda, õigus ajutiselt saada hüvitisi vastavalt õigusaktidele, mida kohaldab tema elukohariigi asutus, või kui see isik ei ela ühegi asjaomase liikmesriigi territooriumil, siis vastavalt õigusaktidele, mida kohaldab asutus, kellele taotlus algselt esitati.

3. Kui asjaomased asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate võimuorganite vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole mitte varem kui kuu aega pärast kuupäeva, mil tekkisid lõigetes 1 ja 2 osutatud erimeelsused. Halduskomisjon püüab erimeelsused lahendada kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.

[...]“.

- 13 Selle määruse artikkel 15 näeb ette määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktide b ja d, artikli 11 lõike 4 ja artikli 12 kohaldamise korra.

- 14 Määruse nr 987/2009 artiklis 16 „[Määruse nr 883/2004] artikli 13 kohaldamise kord“ on sätestatud:

„1. Isik, kelle tegevus toimub kahes või enamas liikmesriigis, teatab sellest oma elukoha liikmesriigi pädeva võimuorgani määratud asutusele.

2. Isiku elukohajärgne määratud asutus määrab viivitamatult kindlaks asjaomase isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid, võttes arvesse [määruse nr 883/2004] artiklit 13 ja [käesoleva määruse] artiklit 14. Selline esialgne kindlaksmääramine on ajutine. Asutus teavitab ajutisest kindlaksmääramisest iga liikmesriigi, kus tegevust teostatakse, määratud asutust.

3. Lõikes 2 sätestatud kohaldatavate õigusaktide ajutine kindlaksmääramine muutub lõplikuks kahe kuu jooksul pärast sellest asjaomaste liikmesriikide pädevate võimuorganite nimetatud asutuse teavitamist vastavalt lõikele 2, välja arvatud juhul, kui need õigusaktid on juba lõike 4 alusel lõplikult kindlaks määratud või kui üks asjaomastest asutustest teatab elukoha liikmesriigi pädeva võimuorgani nimetatud asutusele enne eespool nimetatud kahekuulise ajavahemiku lõppu, et ta ei saa veel õigusaktide kindlaksmääramisega nõustuda või ta on selles küsimuses eriarvamusel.

4. Kui kahtlused kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramisel muudavad vajalikuks kontakti kahe või enama liikmesriigi asutuste vahel, määratakse asjaomase isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid kindlaks ühise kokkuleppe teel liikmesriigi pädevate võimuorganite nimetatud ühe või enama asutuse või pädevate võimuorganite endi taotlusel, võttes arvesse [määruse nr 883/2004] artiklit 13 ja [käesoleva määruse] artikli 14 asjakohaseid sätteid.

Kui asjaomaste asutuste või pädevate võimuorganite vahel on eriarvamusi, püüavad need üksused eespool toodud tingimuste kohaselt kokkuleppe saavutada ning kohaldatakse [käesoleva määruse] artiklit 6.

[...]“.

- 15 Määruse nr 987/2009 artikli 19 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldatakse, esitab asjaomase isiku või tema tööandja taotlusel tõendi kõnealuste õigusaktide kohaldamise kohta ja märgib vajaduse korral, millise kuupäevani ja millistel tingimustel.“

- 16 Määruse nr 987/2009 artiklis 20 „Asutustevaheline koostöö“ on sätestatud:

„1. Asjaomased asutused edastavad selle liikmesriigi pädevale asutusele, kelle õigusakte isiku suhtes [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldatakse, vajaliku teabe, et määrata kindlaks õigusaktide kohaldamise alguskuupäev ja sissemaksed, mida see isik ja tema tööandja(d) peavad nende õigusaktide kohaselt maksma.

2. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte hakatakse isiku suhtes [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldama, teeb teabe õigusaktide kohaldamise alguskuupäeva kohta kättesaadavaks selle liikmesriigi pädevale võimuorganile, kelle õigusakte selle isiku suhtes viimati kohaldati.“

- 17 Määruse nr 987/2009 artikli 60 „[Määruse nr 883/2004] artiklite 67 ja 68 kohaldamise kord“ lõikes 4 on sätestatud:

„Kui asjaomaste asutuste vahel tekib lahkavamus selle üle, kumma kohaldatavad õigusaktid on kohaldatavad prioriteetsusõiguse alusel, kohaldatakse [käesoleva määruse] artikli 6 lõikeid 2–5. Sel puhul on [käesoleva määruse] artikli 6 lõikes 2 osutatud elukohajärgseks asutuseks lapse või laste elukohajärgne asutus.“

Poola õigus

- 18 13. oktoobri 1998. aasta sotsiaalkindlustussüsteemi seaduse (ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych) (Dz. U. 1998, nr 137, jrk nr 887) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis (Dz. U. 2021, jrk nr 430) artikli 83a lõikes 1 on sätestatud:

„[Sotsiaalkindlustusameti] lõpliku otsusega kehtestatud õigus või kohustus määratakse asjaomase isiku taotlusel või ameti algatusel uuesti kindlaks, kui pärast lõpliku otsuse jõustumist esitatakse uued tõendid või ilmnevad enne otsuse vastuvõtmist esinenud asjaolud, mis mõjutavad kõnealust õigust või kohustust.“

- 19 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (kodeks postępowania cywilnego) artiklis 477^{14a} on sätestatud:

„Kui apellatsioonikohus tühistab kohtuotsuse ja sellele eelnenud pensioniasutuse otsuse, võib ta saata asja uuesti läbivaatamiseks tagasi otse pensioniasutusele.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 20 Poola äriregistrisse kantud ettevõtja TE, kes tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana ja kelle tulu maksustatakse Poolas, sõlmis 11. augustil 2016 Varssavis (Poola) asuva äriühinguga lepingu, mille kohaselt pidi ta Prantsusmaal osutama teatud teenuseid konkreetse projekti raames alates 22. augustist 2016 kuni selle projekti lõpuni.
- 21 Selle lepingu alusel väljastas ZUS määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 alusel tõendi A1, mis tõendab määruse nr 987/2009 artikli 19 lõike 2 kohaselt, et TE suhtes kohaldatakse Poola sotsiaalkindlustusalaseid õigusakte ajavahemikul 22. augustist 2016 kuni 21. augustini 2017 (edaspidi „vaidlusalune ajavahemik“).
- 22 ZUS tuvastas asja omal algatusel uuesti läbivaatamisel, et vaidlusalusel ajavahemikul tegutses TE ainult ühes liikmesriigis, nimelt Prantsuse Vabariigis. Seetõttu võttis ZUS 1. detsembri 2017. aasta otsusega (edaspidi „vaidlusalune otsus“) esiteks tõendi A1 tagasi ja teiseks tuvastas, et vastavalt määruse nr 883/2004 artikli 11 lõike 3 punktile a ei olnud TE suhtes sel ajavahemikul Poola õigusaktid kohaldatavad. Leides, et asjakohane õigusnorm TE suhtes kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramiseks ei ole määruse nr 883/2004 artikkel 13, vaid selle artikkel 11, võttis ZUS selle otsuse vastu ilma, et ta oleks enne kohaldanud määruse nr 987/2009 artiklis 16 ette nähtud korda koordineerimaks TE suhtes kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramist pädeva Prantsuse asutusega.
- 23 TE esitas vaidlusaluse otsuse peale kaebuse Sąd Okręgowy w Toruniusse (Toruńi piirkondlik kohus, Poola). Nimetatud kohus leidis, et esiteks ei töötanud TE vaidlusalusel ajavahemikul ainult ühes liikmesriigis, mistõttu tema suhtes kehtis määruse nr 883/2004 artikli 13 lõige 2, ning teiseks ei olnud ZUS täielikult ammendanud koordineerimismenetlust vastavalt määruse nr 987/2009 artiklitele 6, 15 ja 16, kuigi see kord on kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramiseks kohustuslik. Kohtumenetluse käigus palus kõnealune kohus seetõttu ZUSil algetada pädeva Prantsuse asutusega selle koordineerimismenetluse, kuid ZUS keeldus, leides, et sellise menetluse algetamine ei ole põhjendatud. Et vältida olukorda, kus TE ei kuulu ühegi sotsiaalkindlustussüsteemi alla, otsustas Sąd Okręgowy w Toruniu (Toruńi piirkondlik kohus), et vaidlusalusel ajavahemikul oli TE suhtes kohaldatav Poola õigus, ning sellest tulenevalt jättis ta põhikohtuasjas käsitletava tõendi A1 kehtima.
- 24 Sąd Apelacyjny w Gdańsku (Gdański apellatsioonikohus, Poola) jättis 5. veebruari 2020. aasta otsusega rahuldamata apellatsioonkaebuse, mille ZUS oli esitanud Sąd Okręgowy w Toruniu (Toruńi piirkondlik kohus) otsuse peale, millega jäeti see kohtuotsus muutmata.
- 25 ZUS esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), väites, et kuna põhikohtuasjas kõne all oleva tõendi A1 tagasivõtmine nõudis määruses nr 987/2009 ette nähtud koordineerimismenetluse eelnevat ammendamist, siis on vaidlusaluse otsusega toime pandud eeskirjade eiramine, mille saab kõrvaldada alles ZUSis endas algetatud menetluse käigus. Seega on Sąd Okręgowy w Toruniu (Toruńi piirkondlik kohus) ja Sąd Apelacyjny w Gdańsku (Gdański apellatsioonikohus) kohtuotsustes tema arvates viga, sest need kohtud oleksid pidanud selle asemel, et teha otsus TE suhtes kohaldatavate õigusaktide kohta, saatma asja tagasi ZUSile, et see asutus hindaks tõendit A1 uuesti koostöös pädeva Prantsuse asutusega.

26 Neil asjaoludel otsustas Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas liikmesriigi asutus, kes on välja andnud tõendi A1 ja kes kavatseb omal algatusel, ilma asjaomase liikmesriigi pädeva asutuse taotluseta, väljastatud tõendi tühistada, tagasi võtta või kehtetuks tunnistada, on kohustatud viima läbi kooskõlastusmenetluse selle teise liikmesriigi pädeva asutusega analoogsete eeskirjade alusel, nagu on ette nähtud [määruse nr 987/2009] artiklites 6 ja 16?
2. Kas kooskõlastusmenetlus tuleks läbi viia juba enne väljastatud tõendi tühistamist, tagasivõtmist või kehtetuks tunnistamist või on selline tühistamine, tagasivõtmine või kehtetuks tunnistamine [vastavalt määruse nr 987/2009 artikli 16 lõikele 2] esialgse, ajutise iseloomuga, mis muutub lõplikuks juhul, kui asjaomase [teise] liikmesriigi asutus ei esita selles küsimuses oma vastuväiteid või eriarvamust?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 27 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 987/2009 artiklites 6 ja 16, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustes nimetab ning mis käsitlevad vastavalt õigusaktide ajutist kohaldamist ja hüvitiste ajutist andmist ning määruse nr 883/2004 artikli 13 kohaldamise korda, on sisuliselt üle võetud viimati nimetatud määruse artikli 76 lõike 6 sätteid, milles on ette nähtud dialoogi- ja kooskõlastusmenetlus asjaomaste liikmesriikide pädevate asutuste vahel (edaspidi „dialoogi- ja kooskõlastusmenetlus“).
- 28 Lisaks olgu märgitud, et ainus liidu õigusnorm, mis viitab tõendite A1 tagasivõtmisele, on määruse nr 987/2009 artikkel 5 „Teises liikmesriigis välja antud dokumentide ja tõendusmaterjalide õiguslik jõud“.
- 29 Sellega seoses tuleb märkida, et tõend A1 vastab tüüpvormile, mille on määruse nr 987/2009 II jaotise kohaselt välja andnud selle liikmesriigi pädeva võimuorgani määratud asutus, kelle sotsiaalkindlustusalased õigusaktid on kohaldatavad, eesmärgiga muu hulgas selle määruse artikli 19 lõike 2 kohaselt tõendada, et määruse nr 883/2004 II jaotises ette nähtud olukorras olevatele töötajatele kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte (2. märtsi 2023. aasta kohtuotsus DRV Intertrans ja Verbraeken J. en Zonen, C-410/21 ja C-661/21, EU:C:2023:138, punkt 42 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 30 Määruse nr 987/2009 artikli 5 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigi asutuse väljastatud dokumente, mis näitavad isiku olukorda määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 kohaldamise eesmärgil, ning tõendusmaterjale, mille alusel need dokumendid on välja antud, aktsepteeritakse teiste liikmesriikide asutustes niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud.
- 31 Määruse nr 987/2009 artikli 5 lõigetes 2 ja 4 on täpsustatud artikli 5 lõikes 1 osutatud dokumente ja tõendusmaterjale saanud liikmesriigi asutuse ning neid väljastanud asutuse vaheliste erimeelsuste lahendamise kord dialoogi- ja kooskõlastusmenetluses. Eeskätt on artikli 5 lõigetes 2 ja 3 nähtud ette toimingud, mida need asutused peavad tegema, kui esineb kahtlus selliste dokumentide ja tõendusmaterjalide kehtivuses või nendes esitatud asjaolude täpsuses, pannes need väljastanud asutusele kohustuse vaadata läbi dokumentide väljaandmise põhjendatus ning võtta vajaduse korral need tagasi. Sama artikli 5 lõikes 4 on sätestatud, et kui asjaomased

asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate võimuorganite vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole, kes püüab erimeelsused lahendada kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.

- 32 Seega tuleb asuda seisukohale, et nende kahe küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 987/2009 artikleid 5, 6 ja 16 tuleb tõlgendada nii, et tõendi A1 väljastanud asutus, kes pärast tõendi A1 väljaandmise aluseks olevate asjaolude omal algatusel uuesti läbivaatamist tuvastab selles esitatud andmete ebatäpsuse, võib tõendi tagasi võtta, algatamata enne asjaomaste liikmesriikide pädevate asutustega dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust kohaldatava riigisisese õiguse kindlaksmääramiseks.
- 33 Esiteks tuleb täpsustada, et tõendi A1 võib väljastanud asutus omal algatusel tagasi võtta, see tähendab ilma, et teise liikmesriigi pädev asutus oleks talle esitanud uuesti läbivaatamise ja tagasivõtmise taotlust.
- 34 Ühelt poolt tuleb nimelt silmas pidada, et kuna määruse nr 987/2009 artikli 5 lõikes 1 on viidatud „tagasi võetud“ tõenditele A1, täpsustamata või piiramata nende tagasivõtmise juhtusid, tuleb asuda seisukohale, et see säte puudutab kõiki selliste tõendite tagasivõtmise juhtusid.
- 35 Teiselt poolt, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, tuleneb tõendite A1 siduvus muude liikmesriikide kui tõendi väljastanud liikmesriigi asutuste suhtes ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõttest, mis hõlmab ka vastastikuse usalduse põhimõtet. Nende põhimõtete kohaselt peab tõendi väljastanud asutus hindama nõuetekohaselt nende tõendite väljastamise aluseks olevaid faktilisi asjaolusid ja hoolikalt kontrollima, kas kohaldub tema enda riigi sotsiaalkindlustusskeem, eesmärgiga tagada neis tõendites sisalduvate andmete õigsus ja seega määruse nr 883/2004 nõuetekohane kohaldamine, ning teiste liikmesriikide asutustel on õigus eeldada, et tõendi väljastanud asutus seda kohustust täidab (vt selle kohta 6. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Altun jt, C-359/16, EU:C:2018:63, punktid 37, 40 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Kuna aga puudutatud töötaja tegevusviis võib muutuda võrreldes olukorraga, mida võeti arvesse tõendi A1 väljastamisel, nagu võivad ka asjaolud, mille alusel see olukord esimest korda tuvastati, osutuda hiljem ebatäpseks, siis tuleneb lojaalse koostöö ja vastastikuse usalduse põhimõtetest, et tõendi väljastanud asutus on kohustatud kontrollima tõendi väljastamise käigus, kas tõendis esitatud andmed on õiged, ja võtma selle tagasi, kui ta asjaomase töötaja tegelikku olukorda arvestades tuvastab, et see tõend ei ole kooskõlas määruse nr 883/2004 II jaotise sätetega.
- 37 Teiseks, kuigi määruse nr 987/2009 artikli 5 kohaselt tuleb tõendi A1 väljastanud asutuse otsus teise liikmesriigi pädeva asutuse esitatud läbivaatamise ja tagasivõtmise taotluse alusel võtta selle artikli 5 lõigetes 2–4 täpsustatud rakenduseeskirjade kohaselt vastu asjaomaste asutuste vahelise dialoogi- ja kooskõlastusmenetluse raames, ei sisalda viimati nimetatud artikkel siiski ühtegi menetluseeskirja, mida peaks järgima tõendi väljastanud asutus, kes soovib tõendi A1 omal algatusel tagasi võtta.
- 38 Täpsemalt, määruse nr 987/2009 artikkel 5 ei näe sellisel juhul ette tõendi väljastanud asutuse kohustust järgida tagasivõtmisotsuse tegemisel seda dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust.

- 39 Arvestades, et sellist menetluslikku kohustust ei ole konkreetselt ette nähtud juhuks, kui tõendi A1 väljastanud asutus soovib selle omal algatusel tagasi võtta, tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 987/2009 artikli 5 lõigetes 2–4 ette nähtud menetlus ei ole kohustuslik eeltingimus tõendi A1 omal algatusel tagasivõtmiseks selle väljastanud asutuse poolt, kes tuvastas, et tõendi väljastamise aluseks olevad asjaolud on ebatäpsed.
- 40 Selline määruse nr 987/2009 artikli 5 sõnastusest tulenev tõlgendus on ka kooskõlas dialoogi- ja kooskõlastusmenetluse rakendamise laadi, eesmärgi ning tingimustega.
- 41 Nagu tuleneb määruse nr 883/2004 artikli 76 lõikest 6 koostoimes selle määruse artikli 72 punktiga a, on see menetlus tegelikult meede, mille liidu seadusandja on kehtestanud selleks, et lahendada asjaomaste liikmesriikide pädevate asutuste vahelisi erimeelsusi, mis puudutavad muu hulgas selle määruse tõlgendamist või kohaldamist.
- 42 Sellest järeldub, et dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust kasutatakse kahe või enama liikmesriigi pädevate asutuste seisukohtade lahknevuse korral, mida kinnitavad ka määruse nr 987/2009 sätted, mis näevad ette sellise menetluse kasutamise.
- 43 Selle määruse artiklid 5 ja 6 näevad ette nimetatud menetluse vastavalt juhul, kui tõendi A1 saanud asutus seab kahtluse alla tõendi väljaandmise aluseks olevate asjaolude kehtivuse või õigsuse ja taotleb seetõttu tõendi väljastanud asutuselt selle tagasivõtmist, ning juhul, kui mitme liikmesriigi institutsiooni või asutuse vahel on erimeelsused kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise või asjaomaseid hüvitisi andma pidava asutuse suhtes.
- 44 Määruse nr 987/2009 artiklites 16 ja 60, milles on sätestatud määruse nr 883/2004 artiklite 13 ja 68 kohaldamise kord, on omakorda ette nähtud, et kui asjaomased asutused on kohaldatavate õigusaktide osas eriarvamusel, kohaldatakse sama menetlust vastavalt määruse nr 987/2009 artiklis 6 täpsustatud rakenduseeskirjadele.
- 45 Kõnealuse tõendi A1 omal algatusel tagasivõtmine väljastanud asutuse poolt ei tulene aga mitte tõendi väljastanud asutuse ja teise liikmesriigi asutuse vahelisest erimeelsusest, mis seaks kahtluse alla selle tõendi õigsuse, vaid asjaolust, et tõendi väljastanud asutus tuvastas pärast kontrolli – mille ta peab läbi viima selleks, et täita lojaalse koostöö ja vastastikuse usalduse põhimõtetest tulenevaid kohustusi, mis on ära toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 35 ja 36 –, et asjaomases tõendis esitatud andmed ei vasta tegelikkusele.
- 46 Lõpuks olgu märgitud, et käesoleva kohtuotsuse punktis 39 osutatud tõlgendus ei kahjusta õigusi, mis on töötajal, kelle tõend A1 tagasi võeti, tulenevalt määrusest nr 883/2004, ega selle määrusega taotletavat eesmärki.
- 47 Ühel poolt tuleb korrata, et sellise tõendi andmisega kinnitab liikmesriigi pädev asutus üksnes, et asjaomasele töötajale laienevad selle liikmesriigi õigusaktid (vt analoogia alusel 30. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Banks jt, C-178/97, EU:C:2000:169, punkt 53).
- 48 Seega, kuna tõend A1 ei ole õigustloov akt, vaid deklaratiivne akt, ei saa selle tagasivõtmine viia selliste õiguste kaotamiseni.
- 49 Teiselt poolt määratakse pärast tõendi A1 tagasivõtmist asjaomase töötaja suhtes kohaldatavad õigusaktid kindlaks määruse nr 883/2004 II jaotise sätete alusel, kasutades vajaduse korral dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust, kui kohaldatakse määruse nr 987/2009 artiklit 6.

- 50 Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt moodustavad määruse nr 883/2004 II jaotise sätted täieliku ja ühtse kollisiooninormide süsteemi, mille eesmärk ei ole mitte üksnes vältida mitme riigi õigusaktide üheaegset kohaldamist ning sellest tulenevat kattumist, vaid ka ära hoida olukord, kus selle määruse kohaldamisalasse kuuluvad isikud jäävad ilma sotsiaalkindlustuskaitsest, sest nende suhtes ei kohaldata ühegi riigi õigust (8. mai 2019. aasta kohtuotsus Inspecteur van de Belastingdienst, C-631/17, EU:C:2019:381 punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Selles kontekstis on oluline meeles pidada, et määruse nr 987/2009 artikkel 6 näeb ette õigusaktide ajutise kohaldamise ja hüvitiste ajutise andmise juhul, kui kahe või enama liikmesriigi asutuste vahel tekib erimeelsus kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise või hüvitisi andva asutuse küsimuses.
- 52 Järelikult võimaldab määrusega nr 883/2004 kehtestatud süsteemi kohaldamine kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramiseks pärast tõendi A1 omal algatusel tagasivõtmist selle väljastanud asutuse poolt tagada mitte ainult, et asjaomasele töötajale laieneb kaitse igal ajal, sealhulgas juhul, kui asjaomaste asutuste vahel on erimeelsused kohaldatavate õigusaktide küsimuses, vaid tagada ka, et selle töötaja suhtes kohaldatakse igal ajal, isegi selliste erimeelsuste korral, ainult ühe liikmesriigi õigust.
- 53 Kolmandaks ja viimaseks tuleb korrata, et nagu nähtub määruse nr 883/2004 artikli 76 lõikest 4 ning määruse nr 987/2009 põhjendustest 2 ja 22, nõuab määrusega nr 883/2004 loodud süsteemi nõuetekohane toimimine tõhusat ja tihedat koostööd nii eri liikmesriikide pädevate asutuste kui ka nende asutuste ja selle määruse kohaldamisalasse kuuluvate isikute vahel. Selline koostöö on vajalik, et teha kindlaks asjaomaste isikute õigused ja kohustused ning võimaldada neil kasutada oma õigusi võimalikult kiiresti ja parimatel tingimustel.
- 54 Nimetatud koostöö kohustab kõiki neid asutusi ja isikuid vahetama teavet, mis on vajalik nende isikute õiguste ja kohustuste kehtestamiseks ning kindlaksmääramiseks, nagu nähtub määruse nr 987/2009 artiklitest 2 ja 3, mis piiritlevad nende asutuste ning asjaomaste isikute vahelise teabevahetuse ulatuse ja eeskirjad, ning selle määruse artiklist 20, mis täpsustab eri liikmesriikide pädevate asutuste vahelist koostöökohustust.
- 55 Järelikult, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 53 märkis, kuigi tõendi A1 väljastanud asutus, kes soovib tõendi selles sisalduvate andmete ebatäpsuse tõttu omal algatusel tagasi võtta, ei pea enne algatama asjaomaste liikmesriikide pädevate asutustega dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust, kohustavad käesoleva kohtuotsuse punktides 53 ja 54 nimetatud sätted asjaomaseid asutusi siiski pärast tagasivõtmist sellest võimalikult kiiresti teavitama nii neid asutusi kui ka asjaomast isikut ning edastama neile kogu teabe ja andmed, mis on vajalikud selle isiku õiguste kehtestamiseks ja kindlaksmääramiseks.
- 56 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 987/2009 artikleid 5, 6 ja 16 tuleb tõlgendada nii, et tõendi A1 väljastanud asutus, kes pärast selle tõendi väljastamise aluseks olevate asjaolude omal algatusel uuesti läbivaatamist tuvastab, et need asjaolud on ebatäpsed, võib selle tõendi tagasi võtta, algatamata kohaldatavate riigisiseste õigusnormide kindlaksmääramiseks enne dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust asjaomaste liikmesriikide pädevate asutustega.

Kohtukulud

- 57 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EL) nr 465/2012), artikleid 5, 6 ja 16

tuleb tõlgendada nii, et

tõendi A1 väljastanud asutus, kes pärast selle tõendi väljastamise aluseks olevate asjaolude omal algatusel uuesti läbivaatamist tuvastab, et need asjaolud on ebatäpsed, võib selle tõendi tagasi võtta, algamata kohaldatavate riigisiseste õigusnormide kindlaksmääramiseks enne Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (muudetud määrusega nr 465/2012) artikli 76 lõikes 6 ette nähtud dialoogi- ja kooskõlastusmenetlust asjaomaste liikmesriikide pädevate asutustega.

Allkirjad